

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 39/2019-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. januára 2019 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným, Rázusova 1, Košice, zastúpenej advokátkou Mgr. Tatianou Frištikovou, Štúrova 27, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 32/2016 z 12. júla 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. septembra 2017 doručená sťažnosť spoločnosti ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Sžo 32/2016 z 12. júla 2017 (ďalej aj „rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka bola uznesením Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 C 394/01-271 z 29. mája 2008 v spojení s opravným uznesením č. k. 15 C 394/01-280 z 9. júna 2008 ustanovená ako právna zástupkyňa ex offio. Po skončení zastupovania si uplatnila odmenu ustanoveného advokáta vo výške 1783,96 € za vykonanie 16 úkonov právnej služby podľa druhej časti druhej hlavy vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) podľa počtu vykonaných úkonov právnej služby v súlade s právnou úpravou účinnou v čase ustanovenia sťažovateľky. Okresný súd z dôvodu zmeny právnej úpravy na základe zákona č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok o odmene sťažovateľky nerozhodol a odkázal ju na uplatnenie nároku proti Centru právnej pomoci, Námestie slobody 12, Bratislava (ďalej len „centrum“).

3. Centrum o nároku sťažovateľky na odmenu rozhodlo tak, že jej priznalo odmenu v sume 388,79 € pozostávajúcu z paušálnej odmeny bez ohľadu na počet vykonaných úkonov právnej služby podľa tretej hlavy druhej časti (§ 14a – § 14c) vyhlášky.

4. Sťažovateľka sa proti rozhodnutiu centra bránila žalobou o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia centra podanou na Krajskom súde v Bratislave (ďalej len „krajský súd“). Rozsudkom krajského súdu č. k. 1 S 256/2014-115 zo 7. apríla 2016 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) bolo žalobou napadnuté rozhodnutie centra zrušené a vec bola vrátená centru na ďalšie konanie.

5. Proti rozsudku krajského súdu podalo odvolanie centrum. O odvolaní rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok krajského súdu zmenil a žalobu sťažovateľky zamietol.

6. Sťažovateľka sa domnieva, že rozsudkom najvyššieho súdu došlo k porušeniu jej označených základných práv a slobôd, „... pretože najvyšší súd vo svojom rozhodnutí vychádzal z ústavne neprípustnej aplikácie ust. § 14a nasl. vyhlášky, ktoré sa na nárok sťažovateľa na odmenu za zastupovanie nevzťahovali, a naopak vo veci nároku sťažovateľa neaplikoval správne právne normy – ust. § 9 - 14 vyhlášky v znení účinnom v čase vykonania jednotlivých úkonov právnej služby, v dôsledku čoho došlo zároveň k porušeniu zákazu neprípustnej retroaktivity“.

7. Sťažovateľka poukázala na to, že bola „ako advokát ex offio ustanovená rozhodnutím súdu na základe ust. § 30 O.s.p. podľa právnej úpravy účinnej do 31.12.2009 a nie rozhodnutím Centra právnej pomoci“. V tejto súvislosti argumentovala, že «právna úprava účinná do 31.12.2009 dôsledne rozlišovala prípady ustanovenia advokáta súdom podľa § 30 O. s. p. a určenia advokáta Centrom právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z., pričom v prípade ustanovenia advokáta súdom mu vznikol nárok na odmenu podľa § 9 - 14 vyhlášky v závislosti od počtu vykonaných úkonov právnej služby a v prípade ustanovenia advokáta Centrom právnej pomoci vznikol mu nárok na paušálnu odmenu podľa § 14a a nasl. vyhlášky (viď napr. rozsudok NS SR sp. zn. 3 M Cdo 22/2008 zo dňa 28.2.2010).

Na základe zákona č. 495/2009 Z. z. s účinnosťou od 1.1.2010 došlo k novelizácii ust. § 149 ods. 2 O. s. p. tak, že znelo „ak bol účastníkovi súdom ustanovený zástupca alebo ak ide o zastupovanie na základe rozhodnutia Centra právnej pomoci, pri náhrade trov sa postupuje podľa osobitného predpisu. 15) pričom odkaz č. 15 odkazoval už nie na vyhlášku ako celok, ale iba na jej časť, a to § 14a a nasl. vyhlášky. Zákon č. 495/2009 Z. z. vo vzťahu k zmene ust. § 149 ods. 2 O. s. p. neobsahuje prechodné ustanovenie.

Táto zmena právnej úpravy na základe zákona č. 495/2009 Z. z. s účinnosťou od 1.1.2010 nemôže mať vplyv na výšku nároku sťažovateľa na odmenu za úkony právnej služby, vykonaných do 31.12.2009, nakoľko touto novelou došlo len k zmene orgánu oprávneného rozhodovať o tomto nároku a procesného postupu pri rozhodovaní, nie však

k zmene obsahu hmotnoprávneho práva advokáta ako súdom ustanoveného právneho zástupcu podľa predpisov účinných do 31.12.2009 na zaplatenie jeho odmeny.

Zmena ust. § 149 ods. 2 O. s. p. nemôže odôvodňovať priznanie trov právneho zastúpenia spätne podľa § 14a a nasl. vyhlášky aj z toho dôvodu, že s ohľadom na to, že Centrum právnej pomoci nikdy nerozhodovalo podľa Občianskeho súdneho poriadku, nemôže byť odkaz normy Občianskeho súdneho poriadku na ust. § 14a nasl. vo veci rozhodujúci.».

8. Podľa názoru sťažovateľky prekážkou rozhodnutia o jej nároku na odmenu podľa § 9 – § 14 vyhlášky nie je ani ustanovenie § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov, na ktoré poukázal najvyšší súd, keďže sťažovateľka nebola určená za právneho zástupcu osobe, ktorej nárok na poskytnutie právnej pomoci priznalo centrum, ale bola ustanovená súdom.

9. Sťažovateľka tiež namietala záver najvyššieho súdu o tom, že právo advokáta na zaplatenie odmeny má procesnoprávnu povahu obdobne ako nárok na náhradu trov právneho zastúpenia. V tejto súvislosti uviedla: «Záver najvyššieho súdu o tom, že „až na základe právoplatného rozhodnutia o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia možno hovoriť o hmotnoprávnom nároku a v súvislosti s tým o pohľadávke“, nemôže vo vzťahu k nároku ustanoveného advokáta na odmenu voči štátu obstať, nakoľko takýto záver by znamenal v podstate právnú nevyimáhateľnosť nároku advokáta na odmenu voči štátu, keďže nárok advokáta na odmenu voči štátu za zastupovanie, teda za poskytnuté právne služby v prospech klienta by bez vydania podľa záverov najvyššieho súdu konštitutívneho rozhodnutia orgánu štátu de facto neexistoval a advokát by bol vystavený svojvôli štátu, ako a či vôbec o jeho nároku na odmenu rozhodne, čo však v právnom štáte nie je akceptovateľné. Rozhodnutie o povinnosti štátu zaplatiť odmenu ustanovenému advokátovi preto nemôže mať konštitutívne účinky vo vzťahu k vzniku nároku advokáta na odmenu, ale má význam len ako exekučný titul pre prípad potreby núteného vymáhania tohto nároku...»

10. V ďalšej časti odôvodnenia svojej sťažnosti sťažovateľka spochybnila záver najvyššieho súdu o tom, že v prípade absencie intertemporálnych ustanovení „je potrebné vychádzať zo základných zásad teórie práva, podľa ktorých v procesnom práve sa aplikuje procesnoprávna norma účinná v čase rozhodovania“, keďže tento záver je akceptovateľný len vo vzťahu k normám procesného práva. V tejto súvislosti považuje sťažovateľka za významné, že vyhláška je „*hmotnoprávnym predpisom, pretože bola vydaná na základe predpisu hmotného práva so silou zákona (zákon o advokácii) a nie na základe Občianskeho súdneho poriadku*“.

11. Sťažovateľka v tejto súvislosti tiež namieta porušenie zákazu retroaktivity, k čomu uviedla:

„Pri posudzovaní ústavnej akceptovateľnosti nepravej retroaktivity, je potrebné brať tiež do úvahy aj to, či v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci dôjde prijatím novej právnej úpravy k výraznému zhoršeniu doterajšej právnej pozície dotknutých osôb (či už fyzických, alebo právnických), pretože v takomto prípade je nová právna úprava minimálne v napätí s princípom ochrany legitímnych očakávaní, keďže bez adekvátneho verejného záujmu nesmie byť do budúcnosti arbitrárne zhoršená právna pozícia jednotlivca (napr. PL. ÚS 9/2014, PL. ÚS 3/09 alebo PL. ÚS 11/2010). Pri retroaktívnom pôsobení nových právnych noriem preto musí byť vždy zohľadnené, či nezasahujú neprípustným spôsobom do ochrany legálne nadobudnutých práv (napr. PL. ÚS 38/99) ako aj to, či nedošlo k náhlejšej zmene pravidiel, ktorá zakladá nepredvídateľnosť správania sa orgánov verejnej moci (PL. ÚS 10/06).

Pokiaľ neskoršia právna úprava priznáva advokátovi paušálnu odmenu iba vo výške podľa tretej hlavy druhej časti vyhlášky, hoci právna úprava platná v čase vzniku nároku advokáta na odmenu mu priznávala odmenu vo výške podľa všeobecných ustanovení za jednotlivé vykonané úkony právnej služby, je nepochybné, že zmenou právnej úpravy a retroaktívnym pôsobením novej právnej úpravy dochádza k zhoršeniu právneho postavenia nositeľa nároku ako aj k zásahu do už legálne nadobudnutých práv oprávnenej osoby.“

12. V závere sťažnosti sťažovateľka navrhla rozhodnúť týmto nálezom:

„I. Základné právo sťažovateľa ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA JUDr. Peter Kerecman spoločnosť s ručením obmedzeným vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3Sžo/32/2016 zo dňa 12.7.2017, porušené boli.

II. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3Sžo/32/2016 zo dňa 12.7.2017 zrušuje a vec v r a c i a Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.“

II.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

14. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

15. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd

právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

16. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v zmysle judikatúry ústavného súdu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánom štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05). Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je teda absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej.

17. Podľa č. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

18. Podstatou sťažnosti je tvrdenie sťažovateľky, že keďže bola ustanovená ako právny zástupca ex offio rozhodnutím súdu podľa právnej úpravy platnej a účinnej do 31. decembra 2009, mala jej byť priznaná odmena za právne služby vo výške uplatnenej podľa právnych predpisov, ktoré sa na vec vzťahovali v čase vzniku nároku na odmenu, teda podľa § 9 – § 14 vyhlášky, a to bez ohľadu na to, že došlo k zmene orgánu oprávneného o nároku sťažovateľa rozhodovať, pričom ani legislatívna zmena nemôže mať za následok zmenu obsahu práva advokáta na zaplatenie odmeny. Najvyšší súd sa s uvedenými námietkami sťažovateľky nevysporiadal ústavne súladným spôsobom.

19. Ústavný súd si pri výklade práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na spravodlivé súdne konanie, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). V zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru má účastník súdneho konania právo na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, v ktorom sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vysporiada so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami a dôkazmi, ktoré sú na rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné, a teda na také rozhodnutie, ktoré nie je zjavne neodôvodnené ani arbitrárne. Ústavný súd tak pristúpil k prieskumu, či výklad všeobecných súdov nebol natoľko svojvoľný, že by to mohlo znamenať zásah do základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Najvyšší súd zhrnul dôvody, pre ktoré zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa a žalobu sťažovateľky zamietol, takto:

«Právna úprava účinná do 31.12.2009 rozlišovala prípady ustanovenia advokáta súdom a určenie advokáta centrom za súčasnej existencie tzv. „dvojkoľajnosti“ aj v procese priznávania trov právneho zastúpenia účastníka konania alebo oprávnenej osoby. Ak bol advokát za právneho zástupcu účastníka konania ustanovený rozhodnutím súdu a súd o odmene advokáta rozhodoval do 31.12.2009, súd pri stanovení výšky odmeny advokáta postupoval podľa § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom do 31.12.2009, ktoré pri určovaní výšky odmeny odkazovalo na celú vyhlášku č. 655/2004 Z. z., teda bez odkazu na nejaké jej konkrétne ustanovenia.

Zákonom č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, účinným od 01.01.2010, došlo okrem iného aj k novelizácii ustanovenia § 149 ods. 2 O.s.p. Táto novela priniesla významný posun v procese odmeňovania advokátov poskytujúcich bezplatnú právnu pomoc osobám v materiálnej núdzi. Súdny stratili právomoc rozhodovať o odmene advokáta ustanoveného súdom a táto právomoc prešla na Centrum právnej pomoci, ktoré o odmene rozhoduje postupom podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. a podľa tretej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Odvolací súd sa preto nestotožnil so záverom súdu prvého stupňa.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že vzhľadom na absenciu intertemporálnych ustanovení k zmenám v právnej úprave Občianskeho súdneho poriadku účinných od 01.01.2010 (zákon č. 495/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov) je potrebné vychádzať zo základných zásad teórie práva, podľa ktorých v procesnom práve sa aplikuje procesnoprávna norma účinná v čase rozhodovania. Táto zásada je zakotvená aj v § 355 O.s.p., podľa ktorého, ak nie je ďalej ustanovené inak, platí tento zákon i pre konanie začaté pred jeho účinnosťou. Právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred účinnosťou tohto zákona, zostávajú zachované. Obdobnú úpravu aplikácie právneho predpisu obsahujú aj prechodné ustanovenia zákona č. 327/2005 Z.z.

K námietke žalobcu ohľadne neprípustnosti retroaktivity právnych noriem Najvyšší súd Slovenskej republiky uvádza, že nie každá retroaktivita je nezlučiteľná s princípmi, na ktorých je budovaný právny štát, pričom právny výklad pravej a nepravej retroaktivity je okrem iného obsiahnutý aj v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sžo/56/2015 z 01.03.2016, na ktorý v tejto súvislosti Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje...

V zmysle § 15 ods. 2 zákona č. 327/2005 Z. z. je pre rozhodovanie žalovaného rozhodujúce, či súd oprávnenej osobe, zastúpenej ustanoveným advokátom, priznal náhradu trov konania. V prípade, ak tejto osobe náhrada trov právneho zastúpenia nebola priznaná, advokátovi (pri splnení podmienok uvedených v citovanom ustanovení) prizná centrum odmenu za právne zastupovanie podľa § 14a a § 14b vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Ako už Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, novelou Občianskeho súdneho poriadku účinnou od 01.01.2010 súdy stratili právomoc rozhodovať o odmene advokáta ustanoveného súdom a táto právomoc prešla na Centrum právnej pomoci, ktoré o odmene rozhoduje postupom podľa § 15 zákona č. 327/2005 Z. z. a podľa tretej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z., na základe ktorej sa ustanovenému advokátovi za zastupovanie osoby v materiálnej núdzi priznáva paušálna odmena za konanie ako celok a nie odmena za jednotlivé úkony právnej služby podľa druhej hlavy druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Tento výklad zodpovedá odkazu k ust. § 149 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom od 01.01.2010, ktorý poukazuje na aplikáciu § 14a až 14e vyhl. č. 655/2004 Z.z. Od 01.01.2010 teda došlo k zmene orgánu, ktorý je oprávnený a povinný rozhodovať o uplatnených nárokoch na trovy právneho zastúpenia ustanovených alebo určených advokátov, ako aj k zmene mechanizmu rozhodovania o uplatnených nárokoch vo vzťahu k určeniu výšky odmeny. Žalobcovi bola odmena za zastupovanie priznaná v súlade s touto právnou úpravou.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa nestotožnil s tvrdením, podľa ktorého právny vzťah uplatnenia trov právneho zastúpenia má hmotnoprávnu povahu. Nárok na náhradu trov právneho zastúpenia a jeho uplatnenie je nárokom procesným, pretože má základ v procesnom práve. Až na základe právoplatného rozhodnutia o priznaní náhrady trov právneho zastúpenia možno hovoriť o hmotnoprávnom nároku a v súvislosti s tým o pohľadávke. Až takáto pohľadávka má majetkovú hodnotu, a preto nie je opodstatnené ani poukazovanie na právo vlastniť a pokojne užívať majetok.

Uvedenými zmenami došlo k zjednoteniu rozhodovania o uplatnenej náhrade trov advokátov ustanovených za zástupcov z prostriedkov štátu a to bez ohľadu na to, či advokát bol za zástupcu ustanovený súdom podľa § 30 O.s.p. alebo určený Centrom právnej pomoci podľa zákona č. 327/2005 Z. z.

Až na základe § 24e zákona č. 327/2005 Z. z., účinného od 1.1.2013 sa rozšírila právomoc centra rozhodovať o nárokoch na trovy konania a trovy právneho zastúpenia advokátov vzniknutých pred 01.01.2010 v zmysle druhej hlavy, druhej časti vyhlášky. Z § 24e ods. 1 zákona č. 327/2005 Z. z. je zrejmé, že centrum môže rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta podľa druhej hlavy, druhej časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za splnenia zákonom stanovených podmienok a to, ak: 1. účastníkovi konania vznikol

nárok na náhradu trov konania a 2. súd nerozhodol o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta ustanoveného súdom do 31.12.2009, 3. advokáta odkázal na centrum 4. alebo nerozhodoval o tom vôbec napriek tomu, že advokát si riadne a včas uplatnil nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v predmetnom konaní pred súdom. Ustanovenie § 137 O.s.p. obsahuje demonštratívny výpočet jednotlivých trov konania. Náhrada trov konania je širší pojem ako náhrada trov právneho zastúpenia. Nárok na náhradu trov konania vzniká účastníkovi občianskeho súdneho konania, ak bol vo veci úspešný a to na základe právoplatného rozhodnutia súdu o trovách konania. Uvedené ustanovenie preto nemožno aplikovať na prípady, keď súd oprávnenej osobe nárok na náhradu trov konania nepriznal. Teda len kumulatívnym splnením vyššie uvedených podmienok je centrum oprávnené rozhodovať o náhrade trov právneho zastúpenia súdom ustanoveného advokáta podľa druhej hlavy, druhej Časti vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Vyššie uvedené len potvrdzuje, že centrum je oprávnené a povinné pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia advokáta postupovať (okrem výnimky zavedenej až od 1.1.2013, uvedenej v § 24e), len podľa tretej hlavy, druhej časti vyhlášky. “

21. Po predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd v prvom rade konštatuje, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania považuje za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016).

22. K námietkam sťažovateľa spochybňujúcim záver najvyššieho súdu o procesnoprávnom charaktere uplatnenia trov právneho zastúpenia ústavný súd už v obdobnej veci (IV. ÚS 273/2018) konštatoval, že argumentácia všeobecných súdov o procesnoprávnej povahe nároku na náhradu trov právneho zastúpenia je ústavne konformná. Ústavný súd nezistil dôvody, pre ktoré by sa mal od týchto záverov odkláňať. V zásade totožný záver ako v konaní sp. zn. IV. ÚS 273/2018 zaujal ústavný súd aj v inej veci sťažovateľky vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. I. ÚS 361/2018.

23. Ústavný súd v preskúmvanej veci nepovažuje za arbitrárnu alebo svojvoľnú argumentáciu najvyššieho súdu, ktorý s ohľadom na ústavne akceptovateľnú argumentáciu o procesnoprávnej povahe nároku na náhradu trov právneho zastúpenia poukázal na základnú zásadu teórie práva, ktorá rieši otázku časovej pôsobnosti noriem procesného práva tak, že sa v zásade aplikuje procesnoprávna norma účinná v čase rozhodovania. Rovnako tak ústavný súd považuje za akceptovateľný aj záver najvyššieho súdu, že pokiaľ nová právna úprava nepôsobí do minulosti, ale smeruje do budúcnosti, nejde o pravú spätnú účinnosť. V tejto súvislosti ústavný súd vo vzťahu k obsahovo totožnej námietke sťažovateľky uplatnenej v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 361/2018 z podstatného obsahu uznesenia sp. zn. I. ÚS 361/2018 z 10. októbra 2018 považuje za dôležité poukázať na záver, podľa ktorého v prípade *„právnej úpravy odmeny advokáta zastupujúceho ex officio však treba mať na pamäti umocnený verejný záujem, ktorý spočíva v povinnosti poskytovať pomoc v právnych záležitostiach ex officio ako súčasť základných profesijných povinností advokáta vykonávajúceho advokátsku činnosť. Znížená odmena, ku ktorej došlo v dôsledku predmetnej zmeny právnej úpravy, je kompenzovaná zákonom priznanými privilégiami advokátov oproti iným profesijným skupinám, ako napríklad zákonná povinnosť zastúpenia v určitých druhoch súdnych konaní.“*. Ústavný súd svoj záver opiera aj o obsah rozsudku Komory Európskeho súdu pre ľudské práva z 18. októbra 2011 vo veci *Graziani-Weiss* proti Rakúsku, sťažnosť č. 31950/06, pričom v obdobných súvislostiach je možné poukázať aj na skorší rozsudok z 23. novembra 1983 vo veci *Van der Musselle* proti Belgicku, sťažnosť č. 8919/80.

24. Ústavný súd v závere konštatuje, že najvyšší súd reagoval na argumentáciu sťažovateľky ústavne akceptovateľným spôsobom, z napádaného rozsudku je zrejmé,

na základe akých právnych predpisov rozhodol a akými úvahami sa spravoval, pričom aplikácia právnej úpravy nie je v rozpore s jej zmyslom a účelom. Nesúhlas sťažovateľky s rozsudkom najvyššieho súdu nemôže sám osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto rozhodnutia a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. Ústavný súd nezistil také ústavnoprávne vady rozsudku najvyššieho súdu, ktoré by odôvodňovali zásah do namietaného uznesenia v súlade s jeho právomocami, a preto podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

25. Namietané porušenie základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, resp. práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu videla sťažovateľka iba v záveroch napadnutého rozsudku najvyššieho súdu. Keďže ústavný súd nezistil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo dôjsť ani k porušeniu ňou označeného práva vlastníť majetok garantovaného čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. čl. 1 dodatkového protokolu.

26. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

27. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd už o ďalších návrhoch sťažovateľky v nej uplatnených nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2019